

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS, 1184. 63

DE

DYSPEPSIA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOANNES TEMPLE

ANGLO-BRITANNUS,

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVIII.

43.

10. 10.

464.

Viro illustrissimo
JACOBO GREGORY, M. D.

Medicinae Theoreticae
Academia in Edinenfi
Professori,
Virtutibus multis et raris beato,
Et ab ineunte aetate
Usque acumine ingenii singulari jure
Nobilitato;

Nec non,
Viro praestantissimo
RICARDO DIXON, M. D.

Medicinam apud Whitehaven,
Summo cum generis humani commodo,
Et non absque laude meritissima,
Facienti;

Denique,
Viro celebri
JOHANNI PEELE,

Rem Chirurgicam ibidem exercenti,
Et artis propriae peritia paucis secundo,
Quo duce et auspice,
Prima medicinae elementa didicit;
Observantiae ergo,
Hanc dissertationem inauguralem
D. D. C. Q.

A U C T O R.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE
100
MUSEUM STREET
CAMBRIDGE
ENGLAND
CB2 3RQ

cu
te
ali
in
no
me
aut
spe
ver
bita
cem

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

DYSPEPSIA.

CUM, secundum pyrexias, affectus ventriculi saepissime mortales exerceant, cum hocce seculum luxuria diffluens et intemperantia omnigena infame, ante omnia alia forsitan, iis objiciatur, cumque aliquid in lucem edere necessitate cogamur, operam nostram, quam in dyspepsia consideranda, melius poni non posse putamus. Culleni autem celeberrimi, qui omnia hunc morbum spectantia eo acumine, quo pleraque illustraverit, rimatus est, vestigiis insistere, non dubitabimus, eumque, ut ducem minime fallacem, quamvis non passibus aequis, volentes
A seque-

2 DE DYSPEPSIA.

sequemur. Quae enim auctores plerique alii super dyspepsia memoriae prodiderunt, ea a nōtione naturae morbi minus accurata saepe profecta fuisse videntur.

DEFINITIO.

Hunc morbum clare finire in primis difficile; namque paucissima corpus in humanum vitia invadunt. quae non suas in ventriculum noxas diffundunt, eumque magis minusve perturbant, adeo ut notae horum a dyspepsiae idiopathicae propriis aegerrime possint secerni. Difficultate igitur hujusmodi pressus, signa praecipua tantum enumeravit, et, functionem ventriculi idiopathice turbatam per ea indicari, dixit ipse Cullenus, nosologorum princeps, nec notas, quae morbum ab omnibus aliis pro certo distinguunt, designare, nec eandem perspicuitatem mirabilem, quae in aliis ejus definitionibus se ostendit, assequi valens. Ejus autem definitio hujusmodi est: ‘Ventriculi functio
‘idio-

‘idiopathice turbata, per anorexiam, nau-
 ‘seam, vomitum, inflationem, ructum, ru-
 ‘minationem, acidi humoris eructationem,
 ‘cardialgiam, gastrodyniam, et alvum ple-
 ‘rumque astrictam, indicata.’

HISTORIA MORBI.

Omnia signa, quae hoc in morbo semet ostendere consueverunt, recensere, difficilius longiusque foret; igitur maxime notabilia tantum percurramus.

Morbum venire testantur appetentia cibi imminuta, ventriculus, nullo cibo sumpto, distensus, animus leviter demissus. Gradatim imminuuntur vires musculares, aegrotus languescit, motumque refugit. Solida simplicia magis laxa, vis nervosa magis debilis evadit. Cibus, nullo appetitu substante, saepe capitur, parumque accurate concoquitur. Ventriculus et intestina admodum flatu distendi solent, et inde spasmis, dolore, et anxietate stipatis tentantur. Non parum humo-

4 DE DYSPEPSIA.

ris limpidi, vel acidorum et putridorum, quae ventriculus comprehendat, in os saepe rejicitur. In idem, unius duarumve a prandio horarum spatio, cibus ipse nonnunquam ejicitur, et frustulatim expuitur, et a quibusdam, quod quidem rarius, rursus devoratur. Rebus ita sese habentibus, cor aliquando palpitat, et spiritus crebro difficulterque trahitur. Caput dolore et vertigine laborat. Ille, nonnullis in exemplis, gravissimus et fere perpetuus; haec modo tanta, ut, adinstar ebrii, vacillet aegrotus. Alimentum, pro indole sua, modo nimis acefcit, modo aliqua ex parte putrescit, et cardialgiam movet. Hoc in statu, vires naturae medicatrices, ut diarrhoea, quae quidem saluti est, nonnunquam oriatur, facere videntur. Alias vero summa alvi durities et dolores colici adsunt. Ictus cordis arteriarumque nonnunquam tardi, plerumque vero crebri, semperque debiles. Circuitus sanguinis quidem adeo languescit, ut vascula extrema vix attingat, vel saltem in iis propemodum flagnet, et, ut facies livescat, intumescat, speciem-

que

que insolitam prae se ferat, faciat. Ut vis nervosa circuitusque sanguineus languescunt, sic perspiratio minus liberalis evadit, cutis siccescit et contrahitur, calor corporeus imminuitur, et aegrotus sensum frigoris universum, praesertim extremorum, conqueritur.

Vires aegroto magis magisque convelluntur, et sensus gravitatis et lassitudinis ab ambulatione, equitatione, vel quolibet alio motu corporeo, facilius oritur: Quinetiam, per hoc morbi stadium, exercitationem etiam modicam subsequuntur aegritudo, cordis palpitatio, spiritus solito celerior. Aegrotanti caro laxa et tabefacta esse videtur, et cutis ubique pallescit. Oculi hebescent, gravefcunt. Lingua albida fit, et materia viscida tegitur. Uvula velumque pendulum palati, nonnullis in casibus, aliquando adeo relaxantur, ut summam aegroto molestiam facessant. Labia colorem amittunt, et anima insigniter foetet. Noctem insomnem saepe agit aegrotus. Alioquin ei somnus interpelatur,

6 DE DYSPEPSIA.

latur, cumve non reficit, et subito evigilando somniisque horrendis turbatur.

Animus non minus, quam corpus, laborat, et ab omni exercitatione non minus abhorret. Quicquid conatur, id persequi nequit. De abstrusis et reconditis attente non potest cogitare. Memoria magnopere diminuitur, nec absque molestiae sensu exercetur. Mens associandi ideas, ut logici loquuntur, magna ex parte potestatem amittit. Ex mitissimo et placidissimo, etiam irritabilis et iracundus evadit aegrotus. Modo non parum contristatur animumve despondet, modo, saepius forsitan, moestitia metuque ex toto vacat.

Notae febris hecticæ citius seriufve accedunt. Corpus magis magisque irritabile fit, quod multum molestiae aegroto facessit; namque minimus etiam terror ei incussus motus corporis animique abnormes et violentos, potissimum tremorem universum, excitare, et motum ventriculi et intestinorum peristalticum adeo augere consuevit, ut protinus oriatur vomitus vel diarrhoea. Glandulae,

dulae, sub hoc tempus, salivariae eo usque nonnunquam relaxantur, ut saliva aequè liberaliter, ac si mercurium adhiberet aegrotus, fecernatur. Ventriculus quoque saepe adeo debilis et irritabilis est, ut ne quidem modicam alimenti quantitatem possit retinere. Nonnullis in exemplis, ubi summa adest irritabilitas, motus canalìs alimentarii peristalticus praeter naturam augetur, et cibus, brevi postquam sumptus, per intestina crudus incoctusque transit.

Pulsus artèriarum magis debiles, celeres, et abnormes evadunt, et aegrotus animo saepe linquitur. Ultimum per morbi stadium, sudores nocturni digerensque diarrhoea miserandum aegrotum invadunt; vascula exhalantia sese contrahendi potestate orbantur; humores serosi in telam cellulosam corporisque cava effunduntur; crura, manus, facies intumescunt, et signa hydropis reliqua, doloribus abdominis gravibus stipata, sese ostendunt, et ad extrema jam ventum esse, plane manifesteque testantur.

NOTÆ

NOTÆ QUÆ HUNC MORBUM
A QUIBUSDAM ALIIS
SECERNUNT.

Quamquam dyspepsia a morbis compluribus possit pendere, et igitur cum iis non parum arcte saepe conjungatur; eam tamen ab illorum plerisque, absque multa difficultate, dignoscas. Si enim a quolibet alio morbo proficiscatur, vel symptomatica sit, morbus primarius, si arthritidem forsitan excipias, eam plerumque praecedit, saltemve dyspepsia cum morbo, unde oriatur, accedere et decedere solet. Haec igitur idiopathica et morbi, unde symptomatica pendeat, non difficulter internoscuntur. Quinetiam dyspepsiam idiopathicam esse testantur, nullum aliud vitium eodem tempore in systemate sese ostendens, causaque, quae morbum excitet, protinus in ventriculum, non prius in quamlibet aliam systematis partem, agens. Si enim hoc incidat, affectus partis

a ventriculo longe distantis, in eum sese diffundere, et dyspepsiam symptomaticam movere potest.

Licet vero nullum aliud corporis malum subfit, et causa in ventriculum ipsum agat, et morbus igitur plane idiopathicus sit; pauca tamen vitia sunt, quibuscum ei summa similitudo intercedit, quaeque, hanc ob causam, ab eo aegerrime possunt secerni. Haec autem sunt, hypochondriasis, chlorosis, scirrurusque pylori. In dyspepsia igitur, his dignoscenda nonnihil operae curaeque ponendum esse judicamus.

1. Quae dyspepsiam ab hypochondriasi distinguunt, ea sequuntur. Illa temperamentum sanguineum, haec melancholicum, invadere consuevit. Horum autem signa inter sese longe diversa. Qui sanguineo praediti, ii solidis laxi, pilis molles et succosi, arteriis ampli, humoribus redundantes, vultu rubicundi, potestatis nervosae sensibilitate insignes, mobiles, irritabiles, debiles. Qui, contra, melancholico, ii solidis rigidi, pilis duri; humoribus minus abundantes;

B

hincque

hincque ficci et macri ; arteriis parvi, et inde pallidi ; venis pleni, turgidi, lividi ; irritabilitate modici ; ad impressiones quaslibet recipiendas tardi ; stimulantibus omnigenis, nisi liberaliter adhibitis, non affici consueti ; ad iram caeterosque animi affectus minime proni, eorundem vero semel motorum, praesertem ultionis, tenacissimi ; consiliis parum mutabiles, et uni rei, per longum temporis spatium, saepe insigniter intenti. Hoc modo inter sese differunt mortales, qui dyspepsia et hypochondriasi periclitantur. Quinetiam, hujus morbi et illius notae quodammodo, quamvis multis in rebus sibi invicem simillimae sunt, variare consuerunt. Acor et inflatio in hypochondriasi, quam in dyspepsia, forsitan graviora ; anorexia rarior, affectus spasmodici violentiores, morsus ventriculi crebriores, metus et moestitia multo majora. In hac quoque alvus modo dura, modo fusa ; in illa perpetuo adstricta. Signa denique hujus propria a mera debilitate, illius vero a vi nervosa torpida, parumque mobili reddita, proficisci

ficisci videntur. Namque debilitas et torpor idem omnino valent praeſtare.

2. Quae notae dyspepsiam a chlorosi ſecernunt, eae huiusmodi ſunt : Cutis quidem pallorem vel decolorationem, venas minus plenas, aſtheniam, palpitationem, et multa alia, utroque in morbo, omnino eadem eſſe conſitemur ; tumor vero corporis mollis nunquam in dyspepsia, niſi morbi finem verſus, accedit. In chlorosi, contra, conſtanter adeſt, et omnia ſigna cachexiae magis manifeſta et graviora. Anorexia in dyspepsia nunquam non urget ; in chlorosi vero ſaepe magna cibi appetentia eſt, ſummumque, quod quidem mirabile et explicatu difficillimum, rei non eſculentae deſiderium. Denique, in hac menſtrua ſaepe retinentur, quod in illa non incidere conſuevit. Hoc modo dyspepsia et chlorosis a ſe invicem ſatis clare poſſunt ſecerni.

3. Dyspepsia a ſchirro pylori non difficile poteſt diſtingui. In hoc enim perpetuus fixuſque dolor aegrotum exercet, et tumor, praeterea, non raro plane ſentiri ſolet. His
de

de dyspepsia ab aliis morbis secernenda positus, proximum est ut causam proximam exequi aggrediamur.

CAUSA PROXIMA.

Super hac alii medici alias in sententias concesserunt. Multi, iique fama longe lateque nobilitati, omnia dyspepsiae signa ab aliqua, quae in ventriculo adest, cruditate, exempli gratia, mucos nimio, pendere sunt opinati. Sententiae suae hoc fidem firmare contenderunt, quod quantitas mucos perimagna, emetico potissimum adhibito, saepissime rejici consuevit. Cur vero illis e memoria excidit, emeticum, sanitate etiam substante, datum aliquid hujusce simile praestare solere, et eandem fere, si vomitio decies moveretur, quantitatem rejectum iri? Igitur mucus, qui ejicitur, e ductibus ventriculi mucos actione emetici valide agitat, et quasi emulsis, protinus exprimi, et non in ventriculo ipso diu mansisse, videtur. Nec est,

est, cur tantum muci in folliculis ventriculi comprehendi miremur; namque experimentum Senaci venerabilis, qui e ductibus stomachi probe deterfi incredibilem muci quantitatem regula eburna expressit, notissimum rem ita sese habere abunde testatur. Quinetiam folliculos ipsos, in modum glandularum salivam secernentium, admodum relaxari; et quantitatem igitur muci insolitam, quae ad signa morbi graviora efficienda non nihil queat conferre, effundere posse, non improbable putamus. Quanquam vero hoc incidere posse concedimus; non tamen pro causa morbi proxima, sed pro effectu ejusdem solo, habendum esse contendimus.

Alii notas dyspepsiae a bile, quae, potissimum vomitu per artem excitato, saepe liberaliter rejicitur, proficisci sunt suspicati. Rem vero aliter sese habere putamus; namque bilis, ut multa testantur, in ventriculo saepe subest, et ne minimam quidem molestiam excitat. Si magna ejus quantitas ventriculum ingrediatur, ibique corrumpatur, functiones ejus solitas et mole et corruptione sua potest perturbare.

perturbare. Hoc vero saepius incidere ex aliquanto ejus ejecto, haudquaquam cogere licet. Namque in ventriculum, nisi motu duodeni peristaltico inverso, rarius ascendere videtur. Vomitione enim leni tantum mota, nihil bilis sese ostendit; graviore vero excitata, quae non solum motum ventriculi, sed duodeni quoque, peristalticum invertere potest, liberaliter rejicitur. Igitur bilem, hoc in morbo ejectam, non aliunde, quam a ductibus biliferis emulsis, motuque duodeni peristaltico inverso, proficisci, et rarissime in ventriculo adeo diu manere, ut notas morbi, si revera potestate hujusmodi sit praedita, facere valeat, non absque ratione gravissima concludimus.

Denique, ut omnia paucis comprehendamus, nihil aliud pro causa dyspepsiae proxima, quam atoniam fibrarum ventriculi muscularium et debilitatem, habendum esse judicamus; omnes enim causae remotae tales sunt, quales ad atoniam hujusmodi progenerandam vi et indole sua, plane manifesteque accommodantur.

CAUSAE

CAUSÆ REMOTÆ.

Hæc autem sunt duplices :

I. Quæ in ventriculum ipsum protinus agunt :

II. Quæ in alias corporis partes prius agunt, deinde atoniam, quam ibi fecerunt, in ventriculum ipsum diffundunt. Priores dyspepsiam idiopathicam, posteriores symptomaticam movent.

I. Quæ in ventriculum ipsum protinus agunt. Hæc vero hujusmodi sunt :

A. SEDANTIA seu NARCOTICA. Per hæc autem ea significamus, quæ motus systematis vimque potestatis motricis imminuunt, liberaliterve adhibita ex toto perdunt. In vim partis, cui admoveantur, nervosam protinus agere, eamque ex parte, vel ex toto, immobilem, pro quantitate applicata, reddere videntur. Cum vero omnis partis corporeæ vigor mobilitasque a vi nervosa ad eam a cerebro libere adducta manifestissime pendeant,

deant, narcotica, quae mobilitatem potestatis nervosae haud dubie tollunt, ventriculo vel cuilibet alii parti admota, eam atonia summaque debilitate afficiant necesse est.

a. *Opium*.—Hoc vim quam maxime sedantem habere, et partem, cui applicetur, debilem, immobilem, sensusque ex toto expertem, efficere posse, experimenta mille demonstrant. Et apud Turcas et apud nostrates multa exempla offendimus, ubi hoc adhibitum appetentiam cibi, quam a tono fibrarum ventriculi muscularium valido pendere postea monstrabimus, perdere consuevit. Hoc liberaliter sumere moris illorum est, cum fatigationem jejuniumve sunt subituri. Igitur ambigi nequit, quin opium, et ex eo praeparata, in ventriculum nimis copiose saepiusque justo ingesta, vires ei magnopere convellant.

b. *Liquores Spirituosi*.—Hi prius stimulant, deinde sedant. Namque, in modum opii, satis liberaliter adhibiti, corpori calorem, faciei ruborem conciliant, ictus arteriarum crebriores validioresque reddunt, vim imaginandi

nandi magis vividam efficiunt, summamque hilaritatem movent; ad extremum vero longe diversa praestant. Haec enim excitationis signa brevi subsequuntur, sensus imminuti, imaginatio a vero detorta, deliriumve, stupor, sensus ex toto sublati, proclivitas ad somnum, somnus verus, et, hoc ad finem perducto, sensus frigoris, debilitas, animus demissus. Igitur, cum excitationem collapsus nunquam non subsequatur, hicque illi pro rata ratione semper respondeat, liquores spirituosos saepius copiosiusque, quam sat est, sumptos, ventriculum quam maxime irritabilem infirmumque tandem reddituros esse, neminem potest latere. Hoc quidem nimis, proh dolor! verum esse, testantur horum miserandorum mortalium exempla, qui liquoribus hoc genus forbillandis fere solum intenti ingenium torpescere, corpusque debilitari sinunt. E validis enim brevi invalidi, e cibi appetentibus ejusdem fastidiosi, e tremoris omnigeni expertibus irritabiles, tremuli, paralytici evadere consueverunt. Insuper, liquores hujusmodi ventriculo eundem

nimis distendendo, quod ei vires, ut infra dicetur, non parum convellit, et acore, qui illis inest, magnopere possunt nocere.

c. *Nicotiana*—Et vires narcoticae et stimulantibus non modicae huic plane insunt. Ventriculo, intestinis reliquisve visceribus internis, liberaliter admota, ea valde stimulat, naribus fluxum muci, glandulis salivariis salivae adauget. Injurias insignes, quas ventriculo eorum, qui eam mandunt, formae fumi adhibent, inferre consueverit, a magna potius salivae jactura, quam faciunt, quam a viribus ejus narcoticis, proficisci putarunt nonnulli. In hoc vero falli videntur. Salivam quidem ad concoctionem promovendam admodum necessariam esse, minime negamus; sed nicotiana eadem omnino mala, pleraque, nempe, dyspepsiae signa, in iis, quorum multa exempla non desunt, qui parum nihilve fere exspuunt, movere solet. Praeterea, qui ea sub forma pulveris utuntur, igiturque sputo ex toto fere vacant, non multo minus, quam alii, dyspepsiae notis afficiuntur. Et, si quando pulveris aliquan-

tum

tum in ventriculum descendat, anorexia, et alia signa dyspepsiae propria, nunquam non oriuntur. Igitur nicotianam, ad atoniam ventriculi et debilitatem progignendam quam plurimum conferre posse, quomodocunque eam adhibeas, non est cur dubitemus.

d. *Thea et Coffea*.—Has vim sedantem habere, multa multorum experimenta, quae longius foret referre, testantur. Qui Indiam Orientalem incolunt, ii rem ita sese habere probe noverunt; usu enim earum, donec spatium per anni fuerint servatae, et hoc modo vi narcotica, quae aliqua ex parte volatilis esse, igiturque mora evanescere videtur, orbatae, abstinere consueverunt. Idem hoc probare videtur, quod dyspepsia hodie multo saepius, quam olim, sese ostendit; quod nulli alii causae, quam infusis theae et coffeae fortioribus, quae in usu adeo communi sunt, et semel bisve singulis diebus adhiberi solent, tribuere possumus. Insuper, plurimi sunt, qui ne unum quidem infusi theae poculum sumere possunt, quin anxietate, summo molestiae circa praecordia sensu, manuum tre-

more,

more, aliisque hoc genus signis, afficiantur. Omnes autem noxas, quas queri solent mortales, non a thea ipsa, sed ab aqua infusa calida, proficisci, sibi persuasum habent nonnulli. Caeterum, huic opinioni adversatur multorum experientia, et etiam Culleni ipsius celeberrimi, qui ventriculo admodum sensibilis infusumque theae bibendo non parum laesus, aliquot herbas indigenas in locum theae sufficiendas curavit, nullumque postea ex aqua calida detrimentum cepit. Ex his autem, theam ventriculo humano inimicissimam esse, abunde constat.

e. Acida, ea praesertim quae fermentationem possunt subire.—Cum acida fossilia, quae fermentationi non obijciuntur, anorexiae insigniter occurrant, cumque unum e fermentatis, nempe, acetum, purum vitiique expers, nihil molestiae multis ventriculis faceffat; quomodo acida ventriculum debilitent, intellectu non adeo facile esse videtur. Hoc vero ea saepissime praestare multa demonstrant; namque in ventriculum ingesta non tantum acorem, sed omnia alia dyspepsiae signa,

signa, ut inflationem, ructum, cardialgiam, gastrodyniam, &c. adaugent. Insuper, alia quoque exempla sunt, ubi atoniam plane faciunt. Vinum, ex. gr. Burdigalense sump- tum, in hoc nauseam, in illo paroxysmum arthriticum, excitat, quae nunquam, nisi atonia prius facta, oriuntur.—Cum, quin debilitatem saepe creent, ambigi nequeat, proximum est, ut, qua vi hoc praestent, consideremus. Viribus forsitan suis sedantibus ventriculū afficiendo agere, et hoc modo atoniam facere, possunt. Caeterum, ea alia ratione agere suspicamur. Quid enim obstat, quominus acescentia potissimum, quae vino- sam fermentationem etiamnum possunt sub- ire, tantum aëris mephitici in ventriculo, quantum vires ei nimia, quam dat, distensio- ne, magnopere possit convellere, explicent? Quidam auctores, iique optimae notae, ven- triculū, vi aëris mephitici nociva et sedan- te, debilitari putarunt; sed experimenta re- centiora eum in intestina, et in omnia alia corporis cava forsitan, si pulmones solos ex- cipient, tuto admitti posse, demonstrant.

f. Putri-

f. *Putrida*.—Haec vel etiam ad putredinem vergentia vi quam maxime sedante praedita esse; et igitur anorexiam, summamque ventriculi debilitatem, si in eum quolibet modo recipiantur ibive generentur, facere posse, hinc liquet, quod humorum putredo tantam brevi vasis sanguiferis, ut exinde oriatur gangraena, atoniam inferre consuevit.

B. *STIMULANTIA*.—Haec talia sunt, qualia contractiones fibrarum muscularium validiores excitant. Igitur, si modice adhibeantur, tantum absunt, ut dyspepsiam moveant, ut, contra, in eam non parum possint.

Omnem musculum exercitatio modica firmat; ea vero, quae non citra defatigationem, vel immodica sit, vires eidem convellit. Hanc ob causam, stimulantia, utpote quae contractiones tunicae ventriculi muscularis crebriores efficiant, diutius adhibita, tonum stomacho tandem imminuant et debilitent, necesse est.

a. *Aromata*.—Haec fibras ventriculi musculares plane stimulant, et, ut sese crebrius

brius validiusque contrahant, faciunt; namque ructum partem aëris, unde ventriculus distenditur, expellendo plerumque movent. Si vero has contractiones nimis diu ciere pergant, vires ventriculi motrices plus satis exercebunt, et idcirco eas, ob rationem supra positam, manifeste debilitabunt.

b. *Cibus plenior.*—Hic mole sua contractiones ventriculi movet. Si vero plus ejus, quam par, quotidie ingeratur, motus ventriculi musculares justo crebriores, et distensionem majorem fore, neminem fugere potest. Qui genio igitur nimis liberaliter singulis diebus indulgent, ii ventriculi atonia vix unquam vacabunt.

c. *Vomitio nimis crebra.*—Haec absque motu ventriculi peristaltico violenter inverso moveri nequit, et itaque ut ventriculum contractionibus validissimis afficiat oportet, quae saepius reiteratae tonum ei, ob causam supra comprehensam, omnino perdunt. Qui igitur, uti Celsus inquit, valere et senescere velit, hac quam minime insuescat. Quinetiam pleraque emeticorum, quae in usu sunt, plus minusve

minusve virium sedantium habent, et hoc modo quoque possunt nocere.

d. *Nimia alvi purgatio.*—Medicamenta, quae alvum purgant, non tantum quidem in ventriculum, quantum in intestina agunt. Quomodo igitur, forsitan rogabitur, ventriculum invalidum reddere possunt? Si vero summus consensus, qui hunc inter et illa intercedat, memoria teneatur, nemini, intestinis laesis, ventriculum quoque male affici mirum videbitur. Cathartica autem magis drastringa canalem alimentarium quam maxime debilitant, ut usui eorum inflatio molestissima alviq; durities supervenientes clare testantur, quae non aliunde, quam ab atonia proficiuntur. Quomodo hoc praestent, e supra positis satis manifeste patebit. Denique, quo saepius ad ea decurritur, eo plus detrimenti ex illis capiatur necesse est.

C. TONICA. *Hujusmodi sunt amara, &c.*—Haec, dyspepsiam depellendi consilio, saepe adhibemus, et votis nostris plerumque respondent, ventriculum firmantia appetentiamque cibi moventia. Cum vero crebrius diutiusque

diutiusque sumuntur, summam ventriculi, ut multa monstrant exempla, debilitatem prognerant. Igitur optimorum medicorum moris est, ea per longum temporis spatium nunquam adhibere, sed modo dare, modo iisdem abstinere. Utrum vero necne in morem stimulantium agant, vive forsitan narcotica praedita sint, nondum compertum esse videtur.

D. RELAXANTIA.—Hujusmodi sunt liquores calidi. Certum humoris et caloris conjunctorum gradum partes, quibus applicentur, non parum emollire et relaxare, inter omnes fere convenit. Quomodo vero liquores calidi in anum, vel quamlibet aliam corporis partem, quae calori et humiditati perpetuo objiciatur, immitti hoc possint praestare, si horum calor corporis proprium non excedat, et revera plerumque non adaequat, nonnulli, in quibus Pringelius celeberrimus est, sese non rite intelligere confitentur. Sin autem memoria teneamus potestatem caloris generatricem corpori humano inesse, quae calorem multo majorem efficeret, nisi pars

D

caloris

caloris aliqua cum iis, quae corpori circumdata vel vicina sunt, singulis fere momentis communicaretur, facile videbimus aliquid corpori circumdatum, quod cavet ne vicina calore suo impertiatur, in causa fore, cur potestas procreatrix calorem in corpore magis magisque accumulabit, quod eisdem omnino, ac calor admotus, effectus edet; et igitur systema universum, partesve ejus certas, ubi calor accumulatur, non parum relaxabit. Hoc modo vestimenta, quibus nihil caloris inest, quaeque nihil aliud quam corpus adversus vim aëris refrigerantem defendunt, hoc modo balneum calidum gradum nonagesimum non excedens, et igitur calorem corporeum haudquaquam exaequans, systema humanum calefacere consuevit. Ex his igitur, quomodo liquores, quorum calor corporeo non aequalis sit, in ventriculum recepti, ut vis generatrix calorem ibi accumularet, eumque magnopere relaxet atque debilitet, facere possint, satis evidenter constabit.

E. NIMIA VENTRICULI DISTENSIO.

—Haec vel a cibis sumptis, vel ab aëre eorundem explicato, potest oriri.

Fibrae

Fibrae autem corporis humani musculares nimia distensione saepe graviter debilitantur, vel tono suo ex toto privantur. Igitur non mirandum est, edaces et ebriosos debilitate ventriculi perpetua laborare.

F. STIMULORUM SOLITORUM ABSENTIA.—Qui ventriculum suum quolibet stimulo assuefaciunt, ii eodem, absque nausea, sensu molestiae, caeterisque dyspepsiae signis, carere nequeunt. Qui, ex. gr. hora certa cyathum vini adusti sumere, vel etiam prandere, assueti sunt, ii, si, quod in usu sit, ob aliquam civilem necessitatem praetermittatur, molestiae sensum ventriculive perturbationem conqueri solent. Salivam succumque gastricum ad concoctionem admodum necessaria esse, omnia testantur. Igitur, si haec solito parciore esse incipiant, dotibusve mutentur, ventriculus laboret necesse est. Bilis quoque in intestinis defectus, ut in ictero plane videre est, ventriculum perturbat.

II. Quae in alias corporis partes prius agunt, deinde atoniam, quam ibi fecerunt, in ventriculum ipsum diffundunt.

Nexum

Nexum arctissimum ventriculum inter et reliquas corporis partes intercedere, multa demonstrant, et hoc in primis, quod paucissimi morbi in partibus systematis, ab eo etiam longissime distantibus, oriuntur, qui non ventriculum magis minusve afficiunt. Quicquid, ex. gr. vim cerebri totiusve corporis nervosam imminuit, id plerumque effectus suos nocivos in ventriculo primum ostendit. Anorexia vel appetitus prostratus morbos, ab origine nervorum compressa oriundos, ut apoplexiam paralyfinque, comitatur. Vinculum pari nervorum octavo circumdatum paralytis ventriculi subsecuta est, quae in causa fuit, cur alimenta in eo complures per dies fuerint detenta, summamque putredinem sibi adepta. Si torpor systema nervosum, ut in hypochondriasi incidit, invadit, ventriculus non amplius illaesus manet. Atonia arteriarum extremarum, in febribus, in ventriculum diffusa, anorexiam movere videtur. Vix ullum abdominis viscus laborat, quin ventriculus affectus quasi particeps fiat, graviterque inde turbetur. Hujus autem exemplum

exemplum insigne et luculentum in morbis uteri renumque habemus. Denique, partes corporis a ventriculo longissime remotae graviter contusae aut vulneratae vomitionem, quod chirurgos minime latet, momento saepe concitant. Haec autem omnia atoniam debilitatemve partium maxime distantium cum ventriculo posse communicari, clare evidentique indicant. Rationem quidem, qua hoc fiat, nos explicare non posse non diffitemur; multa enim nervos eorumque motus spectantia summis adhuc tenebris involvuntur.

Cum igitur atonia a plerisque corporis partibus ad ventriculum facillime transeat; hinc, non absque ratione gravissima, cogere possumus, omnia, quae corpori universo partibusque ejus singularibus vires convellunt, qualia sunt affectus animi violenti, vita sedentaria, studium intensius, venus nimia, partus crebriores, &c. debilitatem ventriculi majorem minoremve quoque esse factura. Et ea omnia quidem similiaque ventriculum laedere dyspepsiamque movere, experientia nimis multorum satis superque testatur. Modus,

duſ, quo agant, expoſitu non admodum difficilis eſſe videtur.

Hoc in loco haud ſilentio praetereundum videtur, tempeſtatem humidam frigidamque ad dyspeſſiam poſſe conferre. Quam facile humor frigusque ſpiracula cutis occludere poſſint, neminem in re medica verſatum latet. Si autem cutis hoc modo afficiatur, ob ſummum, qui hanc inter et ventriculum intereſt, conſenſum, hic non diu ſanitate fruetur.

Denique, labes haereditaria proclives ad hunc morbum mortales nonnunquam forſitan reddit.

SIGNORUM RATIO.

I. ANOREXIAE.—Cum contraria ſe invicem ſaepe optime explicent, antequam anorexiam illuſtrandam ſuſcipiamus, a quam cauſa appetitus oriatur breviter conſiderabimus. Hunc alii phyſiologorum reliquiis cibi proxime ſumpti acidis ventriculum ſtimulantibus

lantibus tribuerunt. Hae autem, quamvis ad appetitum movendum nonnihil, ut alia acida, interdum possunt conferre, adeo inaequales sunt, et tantopere a certa concoctionis conditione pendent, ut cibi appetentiam, quae admodum constanter redit, facere nequeant. Appetitum alii parietibus ventriculi sese mutuo atterentibus retulerunt. Cum vero ventriculus, etiam cum maxime contractus est, formam globularem, ut optimi physiologi docent, semper retineat, parietes sibi invicem nunquam applicantur. Igitur appetitus ab alia causa proficiscatur oportet. Cum perspiratio, quae omnium evacuationum copiosissima est, et partem ingestorum longe maximam e corpore rursus expellit, corpus, post cibum sumptum, ad certum usque gradum deplevit, quaedam systematis universi inanitas oritur, quae vasculis cutaneis extremis contractionem, sibi pro rata ratione respondentem, infert. Haec vero, ob consensum manifestissimum qui cutem inter et ventriculum intercedit, contractionem similem cum fibris ventriculi muscularibus

ribus communicare videtur, quae eum molestiae sensum, qui appetitus appellatur, movet. Cum igitur appetentia cibi a valida fibrarum ventriculi muscularium contractione pendeat, anorexia vel appetitus prostratus a causa contraria, earundem, nempe, atonia et debilitate, proficiscatur oportet. Rem autem ita sese habere experientia testatur; namque, ventriculo debili, appetitus fere semper languescit.

2. NAUSEAE ET VOMITUS.—Haec ab eadem causa plane pendent, et prior tantum gradus signi supra comprehensi major, posterior maximus esse videntur. Hoc clare exposito, illa satis intelligetur. Plerosque vomitionem ab iis solis, quae ventriculum irritant, motumque ejus peristalticum invertunt, moveri putare non ignoramus. Et rem ita sese non raro habere haudquaquam negamus. Caeterum, sequentia, quae ad atoniam ventriculo et debilitatem comparandam plane accommodantur, in causa sunt, cur vomitum a mera debilitate saepe proficisci credamus. Eum enim excitant, sanguis

guis brachio modice detractus interdum, idem nimis profuse emissus fere semper, aqua tepida oleumque blandissimum omni stimulo haud dubie destituta; sedantia, ut opium, liberaliter adhibita; nonnullis in hominibus liquores blandissimi, dum acria stimulantia nullum hujusmodi effectum edunt, &c.

3. INFLATIONIS.—Quamprimum alimentum in ventriculum descendit, saliva succusque gastricus aërem fixum, qui illi magna plerumque quantitate inest, brevi expediunt, qui in causa est, cur ventriculum cito a cibo sumpto fere semper magis minusve distendi sentiamus; namque cibus ipse, quamvis madefactus et liquoribus ventriculi admistus, non multum mole potest augeri. Hic aër vero, quamvis liberaliter explicatus, nihil fere molestiae ventriculo firmo faceffit. Igitur, non sine causa gravi, eum, sanitate substante, rursus absorberi putarunt plerique physiologorum. Caeterum hanc absorbendi potestatem magna ex parte amittere videtur ventriculus debilitatus, quod, ut aëre alimenti explicato tantopere distendatur, facit.

4. RUCTUS ET RUMINATIONIS.—Prior hinc oritur, quod aër modo positus ventriculum adeo irritat, ut motus ejus peristalticus invertatur, ostiumque superius recludat, per quod aliquantum aëris elastici in oesophagum ingreditur, et ad os usque ascendit: Posterior hinc, quod partes alimenti solidiores, aëre fixo explicato, fluidis leviores evadunt, summa ventriculi petunt, cardiamque irritant, qua tandem per motum peristalticum inversum aperta, rejiciuntur, et ad fauces osve perveniunt.

5. CARDIALGIAE.—Per hanc eum molestiae sensum, non omnem ventriculi dolorem, in morem quorundam auctorum, qui ab acrimonia acida, putridave interdum forsitan, ostio ventriculi superiori cardiaeve, praesertim nimis irritabili redditae, admota, oritur, significamus. Hic autem ventriculis in firmis, quanquam ascescentia in eos quotidie ingeruntur, et aliquantum acoris in iis haud dubie progeneratur, nunquam tantus fit, quantus dolorem movere potest. Eum igitur a ventriculi atonia pendere opinamur, quae

quae in causa est, cur alimenta in eo tamdiu retineantur, eoque fermentationis progredi-
antur, ut procreetur acor accerrimus. Rem
ita sese habere, testatur liquor insigniter acris
e ventriculis schirro pylorum admodum
coarctante, vel ex toto ocludente, laboranti-
bus saepe rejectus, qui linteola nonnunquam
erofit.

6. GASTRODYNIAE.—Haec, ut neminem
fugit, a causis diversis, ut inflammatione,
inflatione, acrimonia, spasmo, proficisci potest.
Hoc vero in morbo dolorem a spasmo, potis-
simum oriri putamus, quem in ventriculo
summa atonia laborante, quae, uti Hoffman-
nus testatur, spasmos facillime gignit, mag-
nopere invalescere oportet.

7. ALVI PLERUMQUE ASTRICTAЕ.—
Haec ab ea debilitate, quae et ventriculum
et totum canalem alimentarium occupat,
plane oritur. Ventriculus tono idoneo de-
stitutus alimenta per pylorum in duodenum
nimis tarde propellit, et igitur motum hujus
peristalticum non satis excitat, qui, si rite
pergat, partibus in superioribus irritatis prius
movetur,

36 DE DYSPEPSIA.

movetur, deinde inferiores petit. Descensus autem alimenti motui peristaltico, qui hoc in morbo, ob fibrarum intestinorum muscularium debilitatem, nunquam non lentus est, pro rata ratione assidue respondet, eo tardo tardus, eo celeri celer.

P R O G N O S I S.

Dyspepsia prima per stadia, cum nondum inveteravit, non difficulter saepe depellitur. Si a morbis, qui medicinae solent parere, pendeat, his sublati, tollitur. Si vero depulsa saepe rediit, praesertim si signa febris hecticae, hydropis, cachexiaeque universae movit, finem ejus infaustum fore, causa non deest, cur concludamus.

R A T I O M E D E N D I.

Omnes autem morbos, a solidorum debilitate et relaxatione oriundos, medicinae tardissime

diffime et aegerrime parere, memoria semper tenendum. Namque solida corporis humani nimis distensa tonoque privata eundem, non absque summa difficultate, recipiunt. Igitur, quantum hujus morbi curationem spectat, plus forsitan fiducia in ratione victus idonea, causisque remotis vitandis, quam in medicamentis ipsis, collocandum.

Consilia vero medendi tria esse videntur.

I. Causas remotas quam diligentissime vitare.

II. Signa nonnulla, quae gravitatem morbi soleant augere, levare.

III. Tonum ventriculo reddere.

Quantum ad primum consilium attinet, de causis remotis adeo fuse supra diximus, ut earum hoc in loco mentionem rursus facere minime necessarium esse videatur. Omnes, quotquot sunt, curiose constanterque fugiendas esse, dicere sufficiat.

II. Signa nonnulla, quae gravitatem morbi soleant augere, levare. Horum autem praecipua sunt, anorexia, vomitus, cardialgia, gastrodynia, alvusque astricta.

I. Ano-

38 DE DYSPEPSIA.

1. *Anorexia*.—Huic per medicamenta vomitionem excitantia occurrere, moris universi est. Haec autem tribus consiliis, nempe, quae ventriculo continentur evacuandi, tonum ventriculo augendi, cursum humorum ad superficiem corpoream faciendi, respondent. Eorum delectus habendus. Si tantum ventriculo contenta, quae quidem appetitum magis magisque imminuere nauseamque augere possint, expellere velis, quod parum proderit; similia enim in ventriculum spatio brevissimo confluent, leniora tantum necessaria sunt, qualia theae viridis, chamomaeli, raphani rusticani, &c. infusa. Si vero tonum ventriculo augere, quod emetica modice intraque certos limites adhibita haud dubie praestant, impetumve humorum ad cutem facere, quod in morbum multum potest, ut curatio ejus aestate et in regione calidiora semper facilius clare testatur, decreveris, ad fortiora decurrendum, qualia sunt, ipecacuanha, vitriolum album, antimonialia.

Vomitio non saepius reiterabitur, alioquin, ut mula exempla docent, ventriculum non firmabit,

mabit, sed, contra, vires ei in primis convellet.

2. *Vomitus*.—Hic, qui saepe pro conamine virium naturae medicatricium salutifero habendus est, nihil attentionis nostrae desiderat, nisi gravis evadat. Modicum tollunt, emeticum lenius; vomitus enim vomitu interdum depellitur, quod tamen non adhibendum, nisi eum ab acore similive proficisci suspicemur, pauculae spiritus vini gallici spiritusve vitrioli guttæ; graviores opium, interne adhibitum, regionive ventriculi, forma cataplasomatis, admotum; et nonnunquam, plerisque aliis incassum tentatis, aliquantulum salinis marini.

Cardialgia.—Cum vegetabilia multum acoris in ventriculo soleant prognerare, plerique medicorum aegrotis curae suae commissis, ut hisce abstineant, ciboque animali ex toto victitent, praecipiunt. Quanquam hoc, morbo gravissimo, nonnunquam forsitan necessarium; plerumque tamen non faciendum. Namque cibus animalis et signa scorbuti movere, minusque vegetabili perspirabilis

rabilis tantam plenitudinem, quanta periculo nunquam vacat, facere potest. Igitur tantum alimenti vegetabilis, ut panis bene fermentati, olerum interdum, &c. quae aestate, quam hyeme, nonnullis minus nocere consueverunt, animali adjungendum, quantum ventriculi absque incommodo ferre possunt, putamus. Quantum potum spectat, quicumque liquores adhibentur, ii tales sint, quales fermentationem ex toto absolverunt, et eandem igitur rursus subire non periclitantur. Hujusmodi sunt vina Madeirense, vetustate mite redditum Lusitanum. Cerevisia Londinensis, quae Anglice *Porter* appellatur, aetate provecta et bene lupulata, plurimis nihil noxae omnino inferre consuevit. Quantum ad medicamenta attinet, acori, cum in ventriculo subest, occurrunt absorbentia, magnesia, quae acido ventriculi adjuncta salem medium facit, qui alvum leniter mollit; aqua calcis, quae acidum potenter absorbet, hocque modo multum prodest; sales alkalini, &c.

4. *Gastrodynia*.—Si haec a nimia cardiae irritabilitate, a muco abrafo ortum ducente, proficiscatur, profunt demulcentia et opiata; si a spasmo, aromata; antispasmodica, alkali nempe volatile, moschus, aether vitriolicus, gummi foetida; opium, non saepius dandum.

5. *Alvus astricta*.—In hanc possunt sales neutri, si quantitibus parvis saepiusque repetitis sumpti, alvum leniter movent; namque omnis purgatio draastica, utpote quae intestina debilitet, summa cura vitanda: Magnesia jam posita; rhabarbarum, quod ore tantum mansum saepe alvum satis emollit, et ad ventriculum roborandum nonnihil forsitan amaritudine confert; oleum ricini, aloe; sulphur, quod nimium aërem in ventriculo explicat, fortasse rarius adhibendum.

III. Tonum ventriculo reddere. Quae hoc praestant, ea breviter referentur.

1. *Acida*.—Ea tantum sunt adhibenda, quae fermentationi rursus objici non periclitantur, qualia sunt, vitriolicum, et id quod

e vegetabilibus destillatis oritur. Haec saepe tonum ventriculo augent.

2. *Metallica*.—E ferro praeparata optima esse videntur, et in debilitatem ventriculi non parum saepe possunt. Ferrum in aquas medicinales diffusum ventriculum non raro insigniter roborat. Ad hoc quoque aqua ipsa frigida plurimum confert.

3. *Amara*.—Haec, quomocunque agant, ventriculum firmant, appetitum movent, concoctionem haud dubie accelerant. Ea quidem fere innumera, optima vero sequuntur, radix columbae et gentiani, chamomelum, absynthium, centaureum minus, cortex Peruvianus, &c. Ventriculo gratiora evadunt, aromatis, ut cortici aurantiorum, cinnamomi, &c. adjuncta. Caeterum, ob causas supra positas, nunquam per longum temporis spatium continuum sunt adhibenda.

4. *Exercitatio*.—Haec nunquam negligenda. Perspirationem auget, tonum vasculis extremis conciliat; igiturque per consensum jam comprehensum ventriculum plane firmat. Semper modica et citra defatigationem

tionem fit. Reliquis ejus generibus praestant ambulatio et equitatio.

Denique, animus aegroti ab omnibus, quae moestitiam possunt movere, abducatur, et omni ratione quam maxime erigatur.

F I N I S.

namque huiusmodi quædam præ-
 sentantur et eductio.
 Itaque, adhibere non ad omnia, quæ
 medicis possunt movere, addendum, et
 quæ ratione quam maxime originem.

F I N I S